

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 281. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299308562896/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

Optryk af lin.33-56 i Brandt 12f, af lin.33-44 i DgO IV 236. Litt.: Brix 20; Frandsen 65f.

#### 54. Om Døden, en nyttelig Betænkelse

1-2 *Betænkelse* overvejelse. – 3 *AUGUSTINUS* kirkefader, fød. i 354, biskop i Hippo i Nordafrika fra 395 til sin død i 430. – 4-5 *Communis. praecipit* fælles for alle er dødens vej, salig derfor den, som gik forud. Citatet har ikke kunnet opspores i Augustins skrifter, og det kan nok kun med urette tillægges ham. – 6 *frygter du dig* frygter du. – 6 *saa saare* så voldsomt. – 7 *Ø* nl. verden, jf. n.t. 12,16. – 8 *hen* herfra. – 10 *end* endnu. – 13 *offuer. gaar* går (døden truede) hen over dit hoved. – 15 *dantze. Pipe* dødedansmotiv, hvor Døden spiller på fløjte (pipe) og ubønhørligt drager de dansende efter sig. – 18 *Waijse* uvise, dumme. – 19 *hand sprunger for* døden fører an i springdansen. – 22 og 25 *i tide* mens tid er. – 23 *End* hellere end. – 24 *kiende* forstå. – 26-27 *Sola. m. hif* Kun gudsfrøgt vil følge et menneske også efter den død, der venter. Alt det andet er skygger, drømme, tomhed, intet. Dette latinske citat i heksameter kan ikke stamme fra Augustin. – 28 *Nggen tingst* ingenting. – 32 *ælle* arbejde hårdt for. – 33 *fire Fiælle* fire brædder nl. en hgkiste, jf. DDS 715,10. – 34 *Læret* lærred. – 35 *Præng* prægt. – 36 *hen* herfra. – 38 og 56 *Skygge* skygge. – 40 *ja* id, gerning. – 44 *De forsmær* og den, som forsmår. – 48-54 *I Verden bygge* Lignende setninger kendes som indskrifter i portalen til mange bondegårde. Således over portindgangen til Tjele hovedgård. »Vi bygge her huse oc store feste/ endoc wi erre her fremede gæste/ Gud vnde wos her saa at bygge oc boo/ at wi kunde naa den ewige roo/ anno 1585 lod Jørgen Skram til Tjele oc hans kære hustru F. Hilleborg Daa opbygge tete hus oc broo/ Gud unde os den ewige roo«. Danske slotte og herregårde bd.13, 1966, 153. Skikken stammer fra Tyskland, hvor en husindskrift i Bierstrasse nr.17 i Osnabruck fra år 1579 lyder: »Wir bouwen alle feste/ Sint doch nicht men frembde gæste/ Wen dar wir Ewich sollen sin/ Dar denken wir [gar wemich hin]«. En række lignende husindskrifter m.m. anføres af Johannes Linke og E. Jacobs i Blatter für Hymnologie 1885 32.48.62f. Sst.1889 109f refererer J. Linke til mag. Adam Ulrich von Cranachs ligprædiken over fyrst Carl von Anhalt-Zerbst den 8.marts 1561. Prædikanten beretter, at han engang i en fyrstelig sal ved en malet engel har fundet dette rim: »Vns Engel wundert alle gleich/ Das jr Menschen vff Erdrreich/ Bawet Schlösser vnd grosse Feste/ Vnd seud doch nichts denn frembde Gæste/ Da jhr Gott ewig vult anschawen/ Da wil doch gar niemand hinbawen«. I Lpr bl.E 2v citerer Sthen linerne 48-51 og tilskriver dem her den hellige Bernhard. – 49 *Enddøge* selv om. – 49 *Feste* fæstninger. – 50-51 *den, som* der, hvor. – 52 *nduse* viser bort. – 61 *vnle op Seyd* hejse, sætte sejl for at påbegynde en rejse, jf. ODS 26,1655 lin 54. – 62 *Hao. faar* jf. DgO VII:1 139 nr 2885. – 62 *vraer* kroge. – 63 *faar* for. – 64 *Traatz* trods. – 66-

67 *Hvad besør* jf. Matt. 10,28 – 66 *føre i Fare* bringe i fare end legemet

### 55. Besluttelse paa alle forscreffne Regle

1 *Besluttelse* sammenfatning, afslutning. – 6 *Ihuort du far* hvor du end farer. – 11 *dig skæke* oprædte. – 12 *I huor kænd* hvordan du lærer end former sig. – 13-14 *Sire honores* At kende og følge gode sæder giver rigdom og ære. – 15-16 *Ære .mg* gode sæder er subjekt, rigdom på ære m m er objekt. – 17 *lemppe æ skæke sig* indrette sig og opføre sig. – 19-20 *En besked* jf. 53,45-46. – 20 *besked* beskedenhed ODS 2,379. – 21 *Stoek* stolpe Her ubevægelig, stiv person. – 22 *smukke* fryse, skælde. – 22 *purke* trodse, true. – 23-24 *Mand. lee* jf. DgO VII:1 434 nr.9110. – 24 *der at lee* le derad. – 25-26 *Mond self* jf. DgO I:2 602 nr.656, II 87 nr.1817, VII nr.8015 og 11077, Mau 6813, 8732. – 25 *taar* behøver. – 25 *Gæck* nar. – 26 *ringer sig* rober, gør opmærksom på sig. – 27-28 *Oe alid . for* jf. DgO IV 253 nr.83. – 27 *gaar til Dør* går frem i døren. – 28 *Enten for* hvad enten det er en god eller ond, som bor i huset. Meningen er, at en sådan mand (en gæk) kan der ikke laves om på. – 29 *forfaen* erfaren. – 29 *frøngaar* star frem. – 30 *Plomperan* grov, ubehovlet person. – 30 *bae Døren staar* står i skammekrogen, er ringeagtet Kalk V 200. – 31 *men* mens. – 34 *føget* glemme. – 35 *det staar vel* som summer sig for, klæder, en anden. – 36 *met skel* med (god) grund. – 37 *der hær* tillige. – 37 *huad . staar side* hvad der klæder en anden dårligt. – 39 *stole* henleve (under byrdefulde forhold), jf. DgO II 97 nr.2150. – 40 *hid* mild.

Optryk af Im 15-40 i Brandt 13, af Im.19-30 i DgO IV 236

### 56. Regulæ vitæ

1 *Regulæ vitæ* leveregler. – 2 *sonderlige* særlige. – 2 *Liffs Regle* leveregler – 3 *giort vid* sat på. – 5 *Omgegensel* adfærd, leveståde. – 6 *Hold* hold dig. – 9 *I fremmet Handel* beskæftiget med andres sager. – 10 *Raadslag* samråd. – 10 *vitzel* forstandig. – 11 *forsvar* for rask. – 14 *stodig* vedholdende. – 16 *Ingen tungel* m-genting. – 16 *maar* hurtigere. – 18 *Kald* jf. 8,29. – 20 *uær* uret. – 22 *føglad* for glad. – 23 *ulad* vrøde ord, klage. – 24 *ophæffue* ophøj. – 25 *hefale* overgav til. – 26 *meu* kua. – 27 *kuise* kysse, skræmme. – 28 *Kaar* jf. 46,2. – 30 *Pestlent* pest. – 31 *hende* hænde. – 32 *midde* lægemidler. – 32 *lempe* udvej jf. 55,20. – 33 *Met . oplage* jf. DgO VII:2 nr.13131. – 34 *maar* må. – 37 *Offierleg* overvej mp. – 37 *Farnel* fortæring, udgift. – 37 *see dig* se dig vel for. – 38 *Kostfor* gavmild, gæstfri. – 38 *til ære* (dig selv) til ære. – 42 *fortyt* for tit. – 43 *gub* glo, måbe; bralte op. – 44 *gæk flux for* gå rask afsted. – 46 *nenke i Seng og Sæde* moralsk ren, kysk i ægteskabet. Betydningen af ordparret kan både være konkret og overført. Den sidstnævnte må være et alle livets forhold, jf. ODS 18,1105 Im. 16 og DgO VII:2 nr.11725. – 49 *gelder igen* gengælder. – 50 *Staf* stand, klasse. – 51 *det . skal* det har rimelighed Kalk.III 848b. – 52 *Førkoste dig* sæt dig i for